

Guía Docente				
Datos Identificativos				2021/22
Asignatura (*)	Medio social e cultural e a súa didáctica	Código	652G01025	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación			
Coordinación	Diéguez Cequiel, Uxío-Breogán	Correo electrónico	uxio.breogan.dieguez.cequiel@udc.es	
Profesorado	Diéguez Cequiel, Uxío-Breogán Pérez Guilarte, Yamilé	Correo electrónico	uxio.breogan.dieguez.cequiel@udc.es yamile.perez@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia está fundamentada sobre a base de que para coñecer e comprender a contorna sociocultural é necesario o recoñecemento da curiosidade como motor do coñecemento, a formación dunha mente crítica e de compromiso, e a valoración da creatividade, da imaxinación e da sensibilidade. Contémplanse os presupostos teóricos e as experiencias realizadas na Educación Infantil para a comprensión dos contidos, recursos e liñas de acción didáctica. A materia desenvólvese nestes parámetros e na súa programación cobra especial importancia o traballo activo do alumnado. O coñecemento do Medio Social e Cultural está directamente relacionado coas Ciencias Sociais.			

Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non se realizarán cambios. 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen - Actividades iniciais - Análise de fontes documentais - Sesión maxistral - Aprendizaxe colaborativa - Traballos tutelados - Presentación oral - Etc. *Metodoloxías docentes que se modifican Non se realizarán cambios. A única modificación é que as tarefas e traballo a realizar realizaranse a través das ferramentas online: Moodle, Teams, Stream, Forms). 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado Correo electrónico, dispoñíbel diariamente, para facer consultas, solicitar encontros virtuais para resolver dúbidas (vía Teams) e facer o seguimento dos traballos tutelados. Moodle: Segundo a necesidade do alumnado a través dos foros (estando dispoñíbel diariamente). Teams: 1 sesión semanal (preferentemente en coincidencia co horario oficial das aulas interactivas da materia e no horario oficial de titorías dos docentes), apoiando a realización dos ?traballos tutelados?. 4. Modificacións na avaliación Non se realizarán cambios no referido ás porcentaxes. Só presentará modificacións no referido ao formato no que se realizará, que será de xeito telemática. Os traballos serán entregados ou presentados a través das diferentes ferramentas informáticas que, preferentemente, son empregadas pola UDC (Teams, Moodle, Stream ou Forms) e o alumnado realizará o traballo colaborativo de forma, igualmente, telemática. *Observacións de avaliación: O alumnado que non superara a avaliación continua, será orientado para que mellore a devandita tarefa ou tarefas que non tivera superado. 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Non se realizarán cambios.

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
	Adquirir os coñecementos fundamentais e necesarios para a comprensión do medio social e cultural e a metodoloxía propia das ciencias sociais para aplicala ao coñecemento do medio social e cultural.	A36 A37	B3 B10 B11

Desenvolver a capacidade de análise e síntese, de esquematización e discernir o prioritario do secundario. Desenvolver o pensamento crítico, autocrítico, lóxico e creativo.	A26	B1 B3 B10 B12 B17	
Desenvolver estratexias de traballo autónomo e en grupo a fin de potenciar a planificación, organización, a discusión, o diálogo e a negociación na fundamentación do ensino. Presentación de propostas de materiais didácticos, actividades, proxectos unidades didácticas e análises de experiencias. Desenvolver a capacidade para presentar, defender e debater ideas con argumentación sólida.	A24 A26 A29 A33 A36 A39 A66	B1 B3 B4 B5 B7 B8 B9 B11 B12 B17 B18 B22	C1
Adquirir a capacidade de transferir os coñecementos teóricos e prácticos da materia aos contextos das aulas de infantil con programacións e proxectos no marco da lexislación.	A1 A5 A62	B8 B10 B12 B15	
Promover o interese, o coñecemento e o respecto polo medio social e cultural propio, valorando o entorno inmediato. Promover o interese, o coñecemento e o respecto por sociedades e culturas diferentes.	A37 A40	B6 B20 B24	C4 C7 C8

Contidos	
Temas	Subtemas
Unidade 1: Introducción.	- Conceptos e interpretacións. Medio social e cultural e a relación coas ciencias sociais. - Dimensión didáctica das ciencias sociais. - A transversalidade da área de coñecemento do contorno no curriculum.
Unidade 2: Fundamentos da didáctica do medio social e cultural.	- Traballando coas emocións e a imaxinación. - A aprendizaxe lúdica. - As saídas escolares e outras estratexias na didáctica do medio. - O traballo por proxectos.
Unidade 3: As coordenadas espazo e tempo e a formación do pensamento social	- A comprensión do espazo e do tempo: percepción e conceptualización. O contorno sociocultural nas coordenadas espazo-temporais. A vida en sociedade - O ensino-aprendizaxe do espazo e do tempo. Pensar e expresar o espazo e a idea de tempo. A representación.
Unidade 4: Recursos e materiais didácticos sobre o medio social e cultural	- Recursos e soportes. Recursos da aula e do centro escolar. Recursos externos. - Os materiais didácticos: funcións, clasificación, contexto. O deseño de actividades.

Unidade 5: Temas formativos para o coñecemento do medio social e cultural	- O contorno inmediato e o potencial educativo. Elaboración de propostas para a didáctica. - Patrimonio material e inmaterial, Concepto e potencialidades. Didáctica do patrimonio. Propostas didácticas para o ensino-aprendizaxe. - Introducción ao coñecemento do medio social e cultural de Galicia. Patrimonio cultural de Galicia.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	B1	1	0	1
Análise de fontes documentais	A24 B11	2	10	12
Eventos científicos e/ou divulgativos	B8 B18 B22	2	12	14
Presentación oral	B17 C1	6	14	20
Saídas de campo	A40 A66 B6	2	12	14
Seminario	A33 A36 A39 A62 B1 B3 B4 B7 B8 B9 B12 B18 C6 C8	3	30	33
Aprendizaxe colaborativa	A29 B5	3	15	18
Sesión maxistral	A1 A5 A37 A40 B15 B20 B24 C4 C7	21	8	29
Proba obxectiva	A26 A37 B10 B17 C1	2	5	7
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Os bloques temáticos inicianse con exposicións de ideas que permitan aproximarse aos coñecementos previos do alumnado e á súa motivación e interese polo tema para acadar os obxectivos en cada un e no conxunto da materia.
Análise de fontes documentais	Ao longo do curso, o alumnado terá ocasión de coñecer e manexar diversas fontes de información e documentación: orais, escritas, gráficas, iconográficas, epigráficas... así como artigos en revistas, libros, audiovisuais, páxinas web, etcétera. O traballo coas fontes servirá para a adquisición de coñecementos sobre das mesmas e para o seu recoñecemento e utilización como recursos didácticos.
Eventos científicos e/ou divulgativos	Asistencia e participación a un evento formativo que poderá ser en calquera modalidade de interese: conferencia, proxección, representación, exposición, etcétera e sen descartar o formato on-line dado o contexto sanitaria provocado pola COVID-19. As alumnas e alumnos realizarán unha reflexión acerca da actividade.
Presentación oral	Os traballos de propostas de accións didácticas que se desenvolvan, serán obxecto de exposicións na aula por parte de todos os membros de cada pequeno grupo diante do grupo completo. Estas exposicións serán realizadas tanto ao presentar os traballos finalizados como durante a elaboración dos mesmos, algúns deles "in situ" en relación coas saídas de campo. Promoverase o intercambio de ideas, análise do exposto e suxestións para conseguir o debate construtivo acerca das propostas ou traballos presentados por cada pequeno grupo.

Saídas de campo	Constitúen unha parte moi importante no desenvolvemento da materia e serán saídas programadas a contextos educativos e a contextos do contorno inmediato. Realizaranse diferentes tipos de saídas a fin de que o alumnado teña un coñecemento dobre: os tipos de saídas e o propio medio ou contorno inmediato. O alumnado desenvolverá capacidades relacionadas coa observación directa e sistemática, a experimentación, a recollida de información e a realización de propostas didácticas. Preténdese a inmersión no medio para a súa comprensión integral.
Seminario	Realización de proxectos ou propostas de acción didáctica, formulado dende o prisma dos seminarios e a súa técnica de discusión, participación, elaboración de documentos e conclusións. Organización en pequenos grupos para traballar conxuntamente en propostas didácticas relacionadas, principalmente, coas saídas de campo e con temas que xurdan da dinámica da propia materia e do grupo e temas propostos pola profesora. Os traballos en pequenos grupos serán presentados e debatidos no gran grupo conxuntamente.
Aprendizaxe colaborativa	Traballo conxunto en pequenos grupos.
Sesión maxistral	As explicacións teóricas referiranse aos contidos básicos que forman a estrutura de cada tema. Realizaranse co apoio de documentación específica e medios audiovisuais e estará directamente relacionada coas metodoloxías utilizadas na docencia interactiva. Dado o contexto sanitario xerado pola COVID-19, e o elevado número de alumnado matriculado nesta materia, as aulas maxistrais serán en formato on-line (preferentemente en diferido, é dicir, gravadas; indicándose a través de Moodle a ligazón de acceso, semanalmente).
Proba obxectiva	Ao finalizar o curso realizarase unha proba obxectiva para avaliar os coñecementos do estudiantado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	O alumnado recibirá atención personalizada que o oriente na metodoloxía para a realización dos seminarios, así como no seguimento destes.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Seminario	A33 A36 A39 A62 B1 B3 B4 B7 B8 B9 B12 B18 C6 C8	Os traballos de seminario na aula serán grupais. Serán avaliados, principalmente, segundo criterios de planificación, corrección nos contidos, idoneidade para o nivel ou ciclo que se deseñen e creatividade nas propostas didácticas. Así mesmo, procederase a traballar a partir de conferencias e/ou eventos científicos (seguidos presencialmente ou en formato on-line).	40
Análise de fontes documentais	A24 B11	Ao longo do cuadrimestre traballaranse diversas fontes documentais, que serán analizadas polo estudiantado e avaliadas.	20
Proba obxectiva	A26 A37 B10 B17 C1	Ao finalizar o curso realizarase unha proba obxectiva para avaliar os coñecementos do estudiantado traballados durante o cuadrimestre.	40

Observacións avaliación

Na avaliación terase en conta a asistencia e a participación activa na aula, sempre e cando o permita o contexto xerado pola COVID-19.

O alumnado que se acolla a tempo parcial/dispensa académica, terá que realizar un traballo de curso individual e a proba obxectiva, cualificadas estas tarefas cun 40% e cun 60%, respectivamente. Para acollese a esta modalidade é condición necesaria asistir a titorías (mínimo de dúas titorías presenciais ou, se o contexto o impide, telemáticas) para facer un seguimento directo do proceso de elaboración do traballo de curso e dialogar sobre o tema escollido para o devandito traballo.

Na realización do devandito traballo (así como de calquera outro), o plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través da internet, sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, o permiso do seu autor/a, poderá ser considerada esta causa de cualificación suspenso na devandita actividade. Todo iso sen prexuízo das responsabilidades disciplinarias ás que puidese haber lugar tras o correspondente procedemento.

Así mesmo, recoméndase ter presente unha perspectiva de xénero na redacción do documento, non sendo aceptables faltas ortográficas. Igualmente, evítase a entrega do traballo en formato papel, en favor do ecosistema, optándose polo formato dixital.

*No caso de que as condicións sanitarias impidan a presencialidade á hora de realizar as probas, estas realizaranse de maneira telemática (vía Teams, Forms e/ou Moodle).

Fontes de información

Bibliografía básica	- Aranda Hernando, A.M. (2016). Didáctica de las ciencias sociales en educación infantil.. Madrid: Síntesis - Benejam, P. et al. (2002). Las ciencias sociales: concepciones y procedimientos.. Barcelona: Graó. - Cooper, H. (2002). Didáctica de la historia en la educación infantil y primaria. . Madrid: Morata. - Coma Quintana, L., Santacana i Mestre, J. (2010). Ciudad educadora y patrimonio. Cookbook of heritage.. Gijón: Nigra - Casanova Alfonsea, E., Arias Ferrer, L., Egea Vivancos, A. (2018). La metodología por proyectos como oportunidad para la introducción de la historia y el patrimonio en las aulas de Educación Infantil.. Murcia: Contextos Educativos, 22 - Cuenca, J.M. (2008). La enseñanza y aprendizaje de las ciencias sociales en Educación Infantil.. Jaén: Universidad de Jaén. - Egan, K. (1991). La comprensión de la realidad en la educación infantil y primaria. . Madrid: Morata. - Escamilla, A. (2009). Las competencias básicas en la programación de aula: infantil y primaria (3-12 años).. Barcelona: Graó. - Feliu Torruella, M. y L. Jiménez Torregrosa (coords.) (2015). Ciencias sociales y educación infantil (3-6). Barcelona: Graó - Miralles, P., S. Molina y A. Santisteban (eds.) (2011). La evaluación en el proceso de enseñanza y aprendizaje de las ciencias sociales. . Murcia: A.U.P.D.C.S. - Pérez, E.M., Baeza, M.C., Miralles, P. (2008). El rincón de los tiempos. Un palacio en el aula de Educación Infantil.. Revista Iberoamericana de Educación, 48:1-10. - Prats, J. y Santacana, J. (2009). Ciudad, educación y valores patrimoniales. La ciudad educadora, un espacio para aprender a ser ciudadanos.. Íber, 59, pp. 8-21 - Rivero Gracia, P. (coord.) (2011). Didáctica de las ciencias sociales para Educación Infantil.. Zaragoza: Mira Editores - Rodríguez Lestegás, F. (1995). Didáctica das Ciencias Sociais na Educación Infantil.. Vigo: Ed. Ir Indo. A bibliografía básica e as páxinas web iranse ampliando conforme se vaia tratando a materia.Páxinas web:https://vtshome.org/http://innovarteinfantil.wordpress.comhttp://clio.rediris.eswww.edu.xunta.eswww.educahistoria.comwww.aaviladonga.eswww.atapuerca.comwww.educabarrie.orgwww.museobelasartes.coruna.eswww.educoruna.gal
Bibliografía complementaria	- AA.VV. (1991-2008). Galicia. Proxecto Hércules.. A Coruña: Hércules de edicións - Coma, L. (2009). La evaluación de las actividades patrimoniales.. Íber, 59-22-37. - Mariño Ferro, X.R. (2000). Antropoloxía de Galicia.. Vigo: Xerais. - Bas, B. (2011). Imaxes do patrimonio cultural para traballar as competencia básicas.. A Coruña: XI Congreso Internacional Galego-Portugués de Psicopedagogía. - Bas, B. (2012). Experiencia sobre a utilización do entorno cultural como recurso didáctico na formación do profesorado de Educación Infantil.. Universidade de Vigo: Xornada de Innovación Educativa 2012. - Diéguez Cequiel, U.-B. (2019). A Ribeira Sacra luguesa desde a didáctica das ciencias sociais. Ensino e aprendizaxe do tempo e o espazo desde unha paisaxe singular en Marcía Arce, C.; Armas Quintá, F.X; Rodríguez Lestegás, F. (coor. Santiago de Compostela: Andavira - Diéguez Cequiel, U.-B. (2021). La Fuente del Berro: una quinta y parque singular en el Madrid contemporáneo (paisaje, memoria y conocimiento del medio) en Didáctica Geográfica (revista) nº21. Madrid: Asociación Española de Geografía A bibliografía complementaria irase ampliando conforme se vaian tratando e traballando os temas e actividades.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Medio histórico e xeográfico de Galicia e a súa didáctica/652G01029

Materias que continúan o temario

Observacións

Os traballos asociados aos seminarios entregaranse, cando fosen requeridos, en presentación Power Point, e non impresos, a fin de colaborar cunha Facultade/Universidade respectuosa co medio ambiente e sostíbel. Poderanse entregar materiais didácticos elaborados complementariamente, en caso de se estimar oportuno.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías